Barbara Baloh

Mnenja vzgojiteljev o razvijanju sporazumevalne zmožnosti v vrtcu

objavljeno v:
Jerca Vogel (ur.): *Slovenščina – diskurzi, zvrsti in jeziki med identiteto in funkcijo. Obdobja 39*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020.
https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-39/

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2020.

MNENJA VZGOJITELJEV O RAZVIJANJU SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI V VRTCU

Barbara Baloh
Pedagoška fakulteta, Koper
barbara.baloh@pef.upr.si

DOI:10.4312/Obdobja.39.185-193

V prispevku predstavljamo raziskavo, katere namen je ugotoviti, kako vzgojiteljice in vzgojitelji načrtujejo dejavnosti na področju jezika v vrtcu in s tem razvijajo sporazumevalno zmožnost predšolskih otrok. Zanimalo nas je, koliko pri načrtovanju jezikovnih dejavnosti uporabljajo sodobna didaktična izhodišča in podporne strategije, ki še posebej poudarjajo participacijo in aktivnost otrok. Ugotavljamo namreč, da je pomembno, da vzgojitelj uzavesti svojo vlogo v procesu načrtovanja jezika za otroka, saj z izvajanjem ustrezno načrtovanih jezikovnih dejavnosti in s svojim kulturnim kapitalom (Bourdieu: 1986) neposredno vpliva na razvoj otrokove sporazumevalne zmožnosti.

jezik v vrtcu, sodobna didaktična izhodišča, didaktično specifične kompetence vzgojiteljev, vzgojitelj kot reflektivni praktik

This paper presents research aimed at determining how pre-school teachers analyse their language activities planning in kindergarten with regard to the development of the communicative ability of preschool children. The aim was to find out to what extent teachers are applying modern didactic principles and support strategies when planning language activities, especially with regard to the participation and activity of children. It emerged that it is important for the pre-school teachers to be aware of their role in the process of language planning as they directly influence the development of the child's communication skills by using both properly planned language activities and their own cultural capital (Bourdieu: 1986).

language in kindergarten, modern didactic principles, didactically specific competencies of pre-school teachers, pre-school teacher as a reflective practitioner

1 Uvod

V zgodnjem otroštvu otrok najintenzivneje razvija sporazumevalno zmožnost, torej zmožnost tvorjenja in razumevanja besedil v različnih govornih položajih in za različne potrebe. Sporazumevalno zmožnost po Bešter (2011) razumemo kot to, kar človek zna (ima na razpolago) za sporazumevanje (za opravljanje govornih dejanj) v raznih sporazumevalnih okoliščinah. Vrtec ima s svojim načinom dela in oblikovanim programom pomemben vpliv na razvijanje otrokove sporazumevalne zmožnosti.

Kot navaja Batistič Zorec (2006), javni vrtci izvajajo javno veljavni program *Kurikulum za vrtce*, ki predstavlja strokovno podlago za uspešno delo v predšolskih

ustanovah. V dokumentu je natančno opredeljenih in opisanih šest področij dejavnosti, ena izmed njih je jezik. Za vsako področje je opredeljen temeljni cilj, ki definira splošne cilje. Temu sledijo še primeri dejavnosti, ki so ločeni na obe starostni skupini (od 1. do 3. in od 3. do 6. leta), ter vključevanje in vloga odraslih.

Zapisani cilji pri posameznih področjih dejavnosti predstavljajo okvir, znotraj katerega so vsebine in dejavnosti strokovna podlaga vzgojiteljem. Kot je zapisano v priročniku h kurikulum (Kroflič 2001: 23), je *Kurikulum za vrtce* sestavljen tako, da zapisani cilji ne zagotavljajo strokovnega načrtovanja na operativni ravni, ampak je naloga vzgojitelja oz. vzgojiteljice, da te cilje razume kot splošne napotke, ob upoštevanju katerih mora izoblikovati ustrezne vsebinske, metodične in kontekstualne rešitve.

Kot poudarjajo slovenski strokovnjaki, med njimi Kroflič (2001), Marentič Požarnik (2000), Marjanovič Umek (2001) in drugi, slovenski *Kurikulum za vrtce* ni visoko strukturiran, temveč je odprt in fleksibilen.[1] To pomeni, da določa predvsem temeljna načela in zaželene cilje predšolske vzgoje, ne predpisuje pa konkretnih (operativnih) ciljev, metod in vsebin dejavnosti v vrtcu.

Na ravni izvedbenega kurikuluma vzgojitelji predlagane vsebine in dejavnosti na različne načine povezujejo, dograjujejo in dopolnjujejo, pri tem pa so jim v strokovno pomoč priročniki, v katerih so metodično in didaktično podrobneje razdelani primeri zaposlitev, ki prikazujejo vse pomembne faze vzgojnega dela: načrtovanje, vzgojno delo, opazovanje in evalvacijo.

Kot je zapisano v *Kurikulumu za vrtce* (1999: 18–19), jezikovna dejavnost v predšolskem obdobju, ki je najpomembnejše obdobje za razvoj govora, vključuje široko polje sodelovanja in sporazumevanja z odraslimi, otroki, seznanjanje s pisnim jezikom in (skozi doživljanje) z deli iz slovenske in svetovne mladinske književnosti.

Spodbujanje razvoja govora in njegovo načrtovanje pa seveda ni samo stvar področja *jezik*,[2] saj je slovenščina v vrtcu učni jezik in kot tak zavezujoč za vsa kurikularna/predmetna področja.

Kot meni Kunst Gnamuš (1992: 25–26), je prostor pedagoškega sporazumevanja mogoče predstaviti z dvema medosebnima razmerjema: spoznavnim in medosebnim ali družbenim. Družbeno razmerje povezuje udeležence sporazumevanja, torej vzgojitelja in otroka. V njegovem okviru se tvori odnosni govor. Spoznavno razmerje povezuje teoretične trditve, ki pripadajo metajeziku (pojasnjujoče) z opazljivkami ali ponazorjevalnimi zgledi, to je povedmi in besedili, ki pripadajo naravnemu govoru (pojasnjevalno). V pedagoškem govoru, in sicer v obeh njegovih sestavinah:

1 *Kurikulum za vrtce* (1999) zagovarja nedirektivno vlogo vzgojiteljev, ki skušajo slediti željam in interesom otrok, ter jim ponuja dejavnosti, med katerimi lahko izbirajo. Poudarja načelo aktivnega učenja, torej dejstvo, da se predšolski otrok najbolje uči na osnovi konkretnih izkušenj in praktične udeležbe v dejavnostih, tako da konkretno ravna s predmeti iz okolja in okolje doživlja z vsemi čutili.

2 Jezik v vrtcu razumemo kot nadpomenski izraz za eksplicitno razvijanje sporazumevalne zmožnosti v okviru področja dejavnosti *jezik* in implicitnega razvijanja v okviru vseh drugih učnih področij sporazumevanja v vrtcu na splošno.

v spoznavnem in odnosnem, je vzgojitelj otroku govorni zgled in tako neposredno vpliva na razvoj njegove sporazumevalne zmožnosti.

2 Vloga področja jezik v *Kurikulumu za vrtce*

Cilji in vsebine za področje jezika so v *Kurikulumu za vrtce* oblikovani za dve obdobji, in sicer za prvo starostno obdobje od 1 do 3 let ter za drugo starostno obdobje od 3 do 6 let. Področje jezika je načrtovano tako, da omogoča otroku dejavno udeležbo v sporazumevalnem procesu. Kot navaja *Kurikulum za vrtce* (1999: 18−19), se otroci v tem obdobju učijo izražati izkušnje, čustva, misli in razumeti sporočila drugih. Jezikovne dejavnosti so povezane z vsemi jezikovnimi ravninami: s fonološko, morfološko, leksikalno, skladenjsko-pomensko (in pragmatično), razvoj jezika pa je naravno vpleten v vsa področja dejavnosti.

Kot je zapisano v priročniku h kurikulumu za vrtce (Marjanovič Umek 2001: 80−81), kurikulum zaradi razvejanosti, ki jo implicira jezikovno področje v vrtcu, cilje opredeljuje na štirih ravneh dejavnosti, in sicer govorna vzgoja, književna vzgoja, knjižna vzgoja kot del informacijskega opismenjevanja in predopismenjevanje. Teh štirih dejavnosti (prav tam: 81) ne smemo ločevati drugo od druge, temveč jih moramo povezati v celoto, tako kot to počnejo otroci, ko se učijo jezika v naravnem okolju. Dejavnosti so med seboj povezane, prav tako je jezik povezan z drugimi področji kurikuluma. Vse sporazumevalne dejavnosti so ves čas del vsakdanjega življenja (prav tam: 80−81). Dejavnosti je mogoče izvesti v obeh starostnih obdobjih, prilagoditi je treba predvsem metode in oblike dela. Z vsako dejavnostjo je namreč mogoče dosegati več ciljev hkrati, prav tako lahko en cilj dosegamo z različnimi dejavnostmi (prav tam: 81).

3 Vloga vzgojitelja na področju jezika v vrtcu

Vzgojitelj ima pri spodbujanju in razvijanju sporazumevanja v različnih kontekstih in zvrsteh ključno vlogo. Pri vseh dejavnostih je otrokov govorni zgled, pri tem pa mora biti pozoren na svoj besedni in nebesedni slog,[3] ker neposredno vpliva na razvoj otrokove jezikovne in sporazumevalne zmožnosti.

Kot poudarja Cenčič (2015), učinkovito poučevanje predpostavlja vlogo vzgojitelja kot razmišljujočega oz. reflektivnega praktika, ki o svojem delu razmišlja, od njega pa zahteva določene osebnostne lastnosti, kot so odprtost, iskrenost, sodelovanje, etičnost ipd. Kot reflektivni praktik se vzgojitelj z ravni, na kateri uporablja nabor pridobljenih znanj in spretnosti, pomakne na raven, na kateri je zmožen pridobljeno znanje

3 Po Kunst Gnamuš (1992) govorni položaj in namernost govora določata izbiro izraznih sredstev. V vrtcu naj bi se vzgojitelj izražal v knjižnem jeziku (zbornem ali govorjenem), ker je vrtec prva najpomembnejša institucija, ki naj bi otroka usposobila za izražanje v tej socialni zvrsti. Kunst Gnamuš (prav tam) opozarja, da se z izbiro knjižne izreke krepi formalni položaj in povečuje družbena razdalja med vzgojiteljem in otrokom, to pa otežuje njegovo izrazno sproščenost in neposrednost. Otrok se v neformalnih položajih z vrstniki pogovarja v pogovornem jeziku/narečju, ko pa spozna soodvisnost med govornim položajem in socialno zvrstjo, je zanj raba knjižnega jezika v vrtcu naravnejša. Otrok naj bi bil v vsakdanjem sporazumevanju priča različnim govornim položajem in se tako naučil rabiti za konkretni govorni položaj ustrezno socialno zvrst, prav tako pa bi rabo knjižnega jezika razširil na večje število govornih položajev.

in spretnosti integrirati in spremeniti glede na dani kontekst (Larrivee 2000: 293). Reflektivno razmišljanje zahteva neprestano ovrednotenje prepričanj, predpostavk in hipotez o podatkih in informacijah, ki so nam na voljo, kot tudi kritično presojo različnih interpretacij podatkov (Dewey 1933 v: Larrivee 2000), v našem primeru v smislu razvijanja otrokove sporazumevalne zmožnosti.

Skozi pedagoški proces otrok pridobiva in si izoblikuje znanje, oblikuje strategije za pristopanje k problemom in raziskovanje sveta ter vzpostavljanje odnosov v njem in do njega, zato je izrednega pomena vzgojiteljevo oblikovanje koncepta pridobivanja znanja. Ivšek (2009) meni, da vzgojitelji prevzemajo skupno odgovornost za razvijanje otrokove sporazumevalne zmožnosti znotraj okvirov splošnih in specifičnih ciljev kurikuluma za vrtce. Sprašuje se, ali se vzgojitelji te vloge dovolj zavedajo in kako spodbujajo dialoško interakcijo v skupinah, kako prepoznavajo napredek pri razvijanju jezikovne zmožnosti posameznega otroka, kako ga spodbujajo in kako oblikujejo osnove za jezikovno ozaveščenost, ki se bo razvila šele pozneje do take mere, da bo vplivala na identiteto posameznika v družbi znanja. Baloh in Bratož (2019) menita, da je pomembno, da otrok uzavesti svojo vlogo v procesu učenja, vzgojitelj pa svojo vlogo pedagoškega posrednika in reflektivnega praktika. Vloga vzgojitelja kot reflektivnega praktika zahteva znanje, spretnosti in osebnostne lastnosti, s katerimi se bo ta sposoben soočiti z izzivi, ki jih predenj postavlja spodbujanje sporazumevalne zmožnosti v predšolskem obdobju.

Glede na navedena teoretična izhodišča se nam postavlja vprašanje, kako vzgojitelj vpliva na razvoj otrokove sporazumevalne zmožnosti in kako načrtuje dejavnosti na področju jezika v vrtcu. Za oblikovanje in vzpostavljanje učinkovitih oblik spodbujanja sporazumevalne zmožnosti je nujno ugotavljanje in prepoznavanje mnenj, stališč in prepričanj ter učinkovitih didaktičnih strategij in načrtovanja procesa izobraževanja. V ta namen smo izvedli raziskavo, s katero smo želeli raziskati in pridobiti informacije o izvajanju jezikovnih dejavnosti v vrtcu.

4 Raziskava

4.1 Cilji

Cilj raziskave je bil ugotoviti:

- naklonjenost vzgojiteljev do kurikularnega področja jezik v vrtcu in
- mnenje vzgojiteljev o izvajanju dejavnosti s področja jezika v vrtcu.

Postavili smo naslednje hipoteze:

- Hipoteza 1: Pri vzgojiteljih je čutiti visoko naklonjenost in pozitivno stališče do področja jezik.
- Hipoteza 2: Večina vzgojiteljev jezikovne dejavnosti izvaja skladno s kurikulumom na vseh štirih ravneh (govorna vzgoja, književna vzgoja, knjižna vzgoja kot del informacijskega opismenjevanja, predopismenjevanje).
- Hipoteza 3: Vzgojitelji uporabljajo različne strategije za spodbujanje sporazumevalne zmožnosti pri otrocih.

4.2 Raziskovalna metoda

Izvedli smo empirično kvantitativno raziskavo in uporabili deskriptivno kavzalno neeksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja. Pridobljene podatke smo računalniško obdelali. Rezultate smo predstavili v frekvenci in odstotkih ter jih interpretirali skladno z raziskovalnimi cilji.

4.3 Postopek zbiranja podatkov

Za potrebe raziskave je bil uporabljen anketni vprašalnik. Zbiranje podatkov je potekalo v januarju in juniju 2019. Anketiranci so bili predhodno obveščeni o raziskavi in njenem namenu. Reševanje vprašalnikov je bilo prostovoljno, trajalo pa je približno 15 minut. Zagotovili smo anonimnost pridobljenih podatkov, anketne vprašalnike so anketiranci reševali samostojno.

4.4 Vzorec

V vzorec smo zajeli 83 vzgojiteljev, zaposlenih v različnih vzgojno-izobraževalnih zavodih v Sloveniji, ki so se udeležili stalnega strokovnega izpopolnjevanja Vstopam v svet branja in pisanja z vsemi čutili na temo medpodročnega povezovanja štirih kurikularnih področij: jezika, narave, gibanja in glasbe s poudarkom na jezikovnih dejavnostih.

4.5 Rezultati ankete

Anketiranci so najprej odgovarjali na vprašanja o delovni dobi. Največ anketirancev (27,7 %) je imelo več kot 21 let delovne dobe, najmanj (12,0 %) pa od 11 do 20 let delovne dobe.

Nato je sledilo vprašanje o tem, v kateri starostni skupini otrok najraje delajo in zakaj. Največ vprašanih najraje dela v drugi starostni skupini otrok (50,6 %), 28,9 % je takih, ki najraje delajo v prvi starostni skupini otrok, najmanj pa je vzgojiteljev (7,2 %), ki radi delajo v obeh starostnih skupinah otrok.

Vprašani v nadaljevanju navajajo, zakaj so se tako odločili. Zaposleni z več kot 21 leti delovne dobe navajajo, da lahko delajo v obeh starostnih skupinah, da pa jim delo v prvi starostni skupini pomeni večji izziv. Tisti, ki so odgovorili, da raje delajo v prvi starostni skupini, so med vzroki navajali, da že dolgo delajo z otroki v prvem starostnem obdobju, da raje delajo z mlajšimi otroki, da se jim mlajši otroci zdijo bolj vodljivi, da jih pritegne vsaka malenkost, največkrat pa so izjavili, da imajo otroci v tem obdobju zelo omejeno spoznavno zmožnost in da jih lahko veliko naučijo. Med tistimi, ki so se odločili, da se čutijo najbolj usposobljene za delo v drugi starostni skupini, je bilo največ takih z od 10 do 20 let delovne dobe in tistih z delovno dobo od 0 do 5 let. Navajajo, da jim delo v tej starostni skupini predstavlja večjo možnost komunikacije, več povratnih informacij s strani otrok, ker se težje poistovetijo z mlajšimi otroki … Odgovori anketirancev nam odpirajo možnosti za iskanje povezave med delovno dobo, naklonjenostjo do področja jezik in dejavnostmi, ki jih vzgojitelji izvajajo na področju jezika v vrtcu, vendar bo to predmet nadaljnjega raziskovanja.

Anketirance smo nato vprašali po naklonjenosti do posameznih kurikularnih področij. Največ vprašanih izraža največjo naklonjenost do kurikularnega področja gibanje (51,8 %), sledita področje umetnosti (45,8 %) in narave (37, 3%), jezik je po naklonjenosti šele na četrtem mestu (34,9 %), sledi matematika (22, 9%), najmanj (19,3 %) pa so vprašani naklonjeni kurikularnemu področju družba. Hipoteze 1, da je pri vzgojiteljih čutiti visoko naklonjenost in pozitivno stališče do področja jezik, torej ne moremo v celoti potrditi.

V nadaljevanju smo strokovnim delavcem postavili nekaj trditev, ki so povezane s štirimi področji, na osnovi katerih so opredeljeni cilji in dejavnosti za kurikularno področje jezik.

60,2 % vprašanih meni, da pogosto izvajajo dejavnosti, namenjene govorni vzgoji, tudi v času, ki je v vrtčevski dnevni rutini namenjen vodenim/organiziranim dejavnostim, 29 % pa je takih, ki te dejavnosti izvajajo včasih. Katere dejavnosti izvajajo, kaže Tabela 1.

Trditev	Nikoli		Redko		Včasih		Pogosto	
	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati poimenovalno zmožnost (besedišče).	2	2,4	4	4,8	24	29	53	63,8
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati koncept časa.	5	6	9	10,8	38	45,8	31	37,4
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati koncept prostora.	4	4,8	5	6	34	41	40	48,2
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati neverbalno komunikacijo.	10	12	14	16,9	22	26,5	37	44,6

Tabela 1: Spodbujanje govorne vzgoje.

Med dejavnostmi za spodbujanje poimenovalne zmožnosti vprašani najpogosteje naštejejo opisovanje slik in fotografij, sledi pripovedovanje otrok ob slikah ali fotografijah, pogosto navajajo pogovor v jutranjem krogu, nekaj pa jih omeni jezikovne igre, razlago neznanih besed in poimenovanje predmetov, oseb na sliki ali fotografiji. V povezavi z razvijanjem koncepta časa vprašani največkrat navajajo poimenovanje ali opisovanje dnevne rutine in jutranji koledar (dan, mesec, leto, letni čas), nekaj jih omenja tudi nizanje dogodkov na časovno premico. Razvijanje koncepta prostora največkrat medpodročno povežejo z gibanjem in matematiko in pri tem navajajo cilje in dejavnosti, povezane s tema področjema: gibanje po prostoru, razvrščanje predmetov, orientacijo na telesu, tudi orientacijo v prostoru in na listu povezujejo z matematiko.

V povezavi z razvijanjem neverbalne komunikacije kot dejavnost največkrat omenijo pantomimo, tudi tukaj navajajo medpredmetno povezavo s plesom (neverbalno izražanje preko giba) in likovno umetnostjo (neverbalno izražanje preko risbe).

43,4 % vprašanih meni, da dejavnosti književne in knjižne vzgoje izvajajo včasih, 33,8 % vprašanih meni, da jih izvajajo pogosto, in poudarja, da jih izvajajo tudi v času, ki je v vrtčevski rutini namenjen organiziranim/vodenim dejavnostim, 32,6 % vprašanih otrokom pogosto bere pred spanjem oz. počitkom ali v času prehodnih dejavnosti in tega ne počne v času organiziranih/vodenih dejavnosti, 31,3 % vprašanih to počne včasih. V času organiziranih/vodenih dejavnostih največkrat posežejo po slikanicah, ki so povezane z določeno temo drugih kurikularnih področij, navajajo tudi, da pogosto posežejo po slikanici kot uvodni motivaciji. Branje pred spanjem je pogosto, tako menijo vprašani, namenjeno slikanicam, ki jih otroci sami izberejo ali jih prinesejo od doma.

Vprašani navajajo, da v času organiziranih dejavnosti včasih (51,8 %) oz. pogosto (31,3 %) izvajajo dejavnosti, ki zadevajo predopismenjevanje. Izvajanje dejavnosti prikazuje Tabela 2.

Trditev	Nikoli		Redko		Včasih		Pogosto		Ni odgovora	
	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %	f	f %
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati fino motoriko.	0	0,0	1	1,2	11	13,6	70	84,3	1	1,2
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati slušno razločevanje.	1	1,2	7	8,4	37	44,6	37	44,6	1	1,2
Izvajam dejavnosti, ki otrokom pomagajo razvijati vidno zaznavanje.	2	2,4	3	3,6	32	38,6	42	50,6	4	4,8

Tabela 2: Spodbujanje predopismenjevanja.

Med dejavnostmi, ki jih navajajo vprašani, so (poimenovanja dejavnosti povzemamo po odgovorih vzgojiteljev): pisanje po zdrobu, moki, grafomotorične vaje, delovni listi, kjer otroci vlečejo črte, povezujejo pike, vadijo pravilno držo pisala, iskanje besede na prvo črko, pripovedovanje ob sličicah, igralnica je opremljena z znaki, s črkami in slikami, pisanje in branje plakatov.

Fino motoriko spodbujajo (poimenovanja dejavnosti povzemamo po odgovorih vzgojiteljev) z nizanjem korald in testenin na vrvico ter z gnetenjem različnih materialov. Spodbujajo dejavnosti z uporabo pincete, pravilno uporabo škarij, uporabljajo igro z žebljički, sortirajo, prebirajo in razvrščajo drobne predmete.

Kot dejavnosti za slušno razločevanje navajajo (poimenovanja dejavnosti povzemamo po odgovorih vzgojiteljev) poslušanje zvokov iz narave, poslušanje glasbe, malih instrumentov, poslušanje zgodb, pravljic, prepoznavanje in petje znanih pesmi, prepoznavanje glasov sošolcev, glaskovanje imen in prepoznavanje besed na določeno črko. Pri dejavnostih za vidno zaznavanje pa omenijo, da večinoma uporabljajo delovne liste z nalogami prepoznavanja razlik in podrobnosti, prepoznavanja in iskanja barv, oblik in likov ter poimenovanja in pogovora o tem, kaj na sliki vidijo.

Veliko vprašanih je še navedlo, da cilje s področja vidnega zaznavanja dosežejo tudi, ko otrokom prikazujejo slike oz. ilustracije ob prebranem besedilu.

Glede na pridobljene podatke lahko hipotezo 2, da večina vzgojiteljev jezikovne dejavnosti izvaja skladno s kurikulumom na vseh štirih ravneh (govorna vzgoja, književna vzgoja, knjižna vzgoja kot del informacijskega opismenjevanja, predopismenjevanje), potrdimo. Le delno pa lahko potrdimo hipotezo 3, da vzgojitelji uporabljajo različne strategije za spodbujanje sporazumevalne zmožnosti pri otrocih, saj so se navedbe dejavnosti večkrat ponavljale in nismo prišli do pestrega nabora dejavnosti, ki bi kazal na poznavanje sodobnih didaktičnih izhodišč za razvijanje sporazumevalne zmožnosti v predšolskem obdobju.

5 Sklep

V predšolskem obdobju se otrok nauči osnovnih veščin in spretnosti na vseh področjih, še posebej pa to velja za področje jezika. Zato imajo vzgojitelji v vrtcih pomembno vlogo in morajo kurikularnemu področju jezika nameniti dovolj časa, dejavnosti, ki podpirajo in razvijajo področje jezika, pa morajo biti skrbno in smiselno načrtovane. Pridobljeni podatki kažejo, da vzgojitelji razvijajo vsa področja jezikovne vzgoje v vrtcu, izražajo pa povprečno naklonjenost do področja jezik. Pri razvijanju otrokove sporazumevalne zmožnosti je njihova ozaveščenost za raznolike pristope skromna. Književno in knjižno vzgojo izvajajo v večji meri v povezavi z drugimi kurikularnimi področji. Presenečeni smo tudi nad tem, da veliko vzgojiteljev bere v času prehodnih dejavnosti in ne v času organiziranih/vodenih dejavnosti, kar prav gotovo vpliva na literarnoestetsko doživljanje otrok ob branju umetnostnih besedil. Ozaveščenost vzgojiteljev o raznolikosti dejavnosti na področju predopismenjevanja je primerna. Menimo, da je največji primanjkljaj opaziti predvsem na področju govorne vzgoje, prav tako pa bi bilo treba premisliti pedagoško prakso tudi na področju književne in knjižne vzgoje.

Na temelju raziskave lahko sklenemo, da predstavlja uresničevanje jezikovnih ciljev in načrtovanje jezikovnih dejavnosti precejšen izziv, s katerim se lahko učinkovito soočimo z razvijanjem pedagoških kompetenc vzgojiteljev in krepitvijo njihove vloge pri spodbujanju sporazumevalne zmožnosti v vrtcu.

Literatura

BALOH, Barbara, BRATOŽ, Silva, 2019: Refleksija vloge učitelja v čezmejnem prostoru. *Razprave in gradivo* 83. 5–19.

BATISTIČ-ZOREC, Marcela, 2006: Ugotavljanje in spodbujanje kakovosti vrtca – dileme in možnosti. Betka Vrbovšek (ur.): *Kakovost v kurikulu vrtca – od načela do izvedbe*. Ljubljana: Supra. 12–16.

BEŠTER TURK, Marja, 2011: Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo* LVI/3–4. 111–128.

BOURDIEU, Pierre, 1986: The Forms of Capital. John Richardson (ur.): *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood Press. 241–258.

CENCIČ, Majda, 2015: *Izbrani pristopi k spodbujanju refleksije učiteljev.* Koper: Založba Univerze na Primorskem.

DEWEY, John, 1933: *How we think. A restatement of reflective thinking to the educative process.* Boston: D. C. Heath Company.

IVŠEK, Ljudmila, 2009: Ali lahko govorimo o ključnih kompetencah v vrtcu? Fanika Fras Berro idr. (ur.): *Spodbujanje otrokovih kompetenc v vrtcu: Zbornik prispevkov.* Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. 21–28.

KROFLIČ, Robi, 2001: Temeljne predpostavke, načela in cilji kurikula za vrtce. Ljubica Marjanovič Umek (ur.): *Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja. 7–26.

Kurikulum za vrtce, 1999. www.gov.si/assets/Ministrstva/MIZS/Dokumenti/Storitve/Predsolska-vzgoja/6634c981ba/Kurikul_za_vrtce.pdf (dostop 10. 5. 2020)

KUNST GNAMUŠ, Olga, 1992: *Sporazumevanje in spoznavanje jezika.* Ljubljana: Državna založba Slovenije.

LARRIVEE, Barbara, 2000: Transforming teaching practice: Becoming the critically reflective teacher. *Reflective practice* I/3. 293–307.

MARENTIČ POŽARNIK, Barica, 2000: *Psihologija učenja in pouka.* Ljubljana: Državna založba Slovenije.

MARJANOVIČ UMEK, Ljubica (ur.), 2001: *Otrok v vrtcu: Priročnik h Kurikulu za vrtce.* Maribor: Založba Obzorja.